

SNA2025 - Nya utmaningar för statistiken

2025-10-25

Slutlig

Michael Wolf

Avdelningen för Ekonomisk statistik och analys

Innehåll

Sammanfattning	2
SNA2025 – Nya utmaningar för statistiken	3
Inledning	3
Motiven till förändringarna.....	3
Globalisering och digitalisering	4
Fördelning och välfärd.....	5
Naturresurser	6
Utvinning av naturresurser i NR-systemet.....	8
Värdet av offentlig produktion	10

Sammanfattning

I mars 2025 beslutade FN:s statistikkommission att uppdatera riktlinjerna för nationalräkenskaperna (NR) genom att ersätta SNA2008 med SNA2025. EU:s motsvarighet, ESA, genomgår nu en översyn för att införliva dessa förändringar, vilket kräver godkännande av både EU:s råd och parlament. Implementeringen i medlemsländerna förväntas ske tidigast 2030, vilket Sverige planerat att följa i maj samma år.

Syftet med revideringen är att bättre spegla den moderna ekonomin, särskilt globaliseringens och digitaliseringens påverkan. Nuvarande riktlinjer anses otillräckliga för att beskriva komplexa ekonomiska relationer, användning av naturresurser och välfärdsaspekter. Finanskrisen 2008/2009 har också bidragit till behovet av mer detaljerad finansiell statistik.

- Några viktiga förändringar kommer att ske inom följande områden:
- Globalisering och digitalisering
- Fördelning och välfärd
- Naturresurser och utvinning av naturresurser i NR-systemet
- Värdet på offentlig produktion

Förändringarna i SNA innebär att nationalräkenskaperna (NR) kommer att innehålla mer modellbaserad information än tidigare. Exempelvis inkluderas uppskattningar av naturresurser och alternativkostnader för icke-prissatt produktion. För att säkerställa att NR fortsatt möter användarnas behov och förväntningar, är det viktigt att statistikmyndigheterna ges goda förutsättningar för att säkra kvaliteten i nationalräkenskaperna, även i takt med att systemet utvecklas och blir mer analytiskt inriktat.

SNA2025 – Nya utmaningar för statistiken

Inledning

Tidigt i mars detta år fattade FN:s statistikkommision (UNSC) beslut om att förändra de internationella riktlinjerna för nationalräkenskaperna (NR). Riktlinjerna finns beskrivna i *System of National Accounts* (SNA) vars senaste utgåva SNA2025 således ersätter SNA2008. För närvarande pågår översyn av EU:s motsvarighet, *European System of Accounts* (ESA)¹ som är tänkt att införliva förändringarna i SNA. Detta arbete innefattar även den gängse lagstiftningsproceduren inom EU där Rådet och Parlamentet ska granska Kommissionens (Eurostats) förslag och komma överens innan förändringarna kan implementeras i den europeiska statistiken.

Det är ännu inte beslutat vilket år medlemsländerna i det europeiska statistiksystemet (ESS) kommer att implementera de viktigaste förändringarna i SNA. Det ursprungliga förslaget innebar implementeringen år 2029. Med tanke på det omfattande arbete det innebär att sammanställa tidsserier för de förändringar som påverkar uppskattningen av BNP är det mer troligt att övergången till nya riktlinjer för ESA genomförs år 2030. För Sveriges del publiceras den årsvisa sammanställningen av NR i maj vilket för SCB innebär implementering av reviderade ESA också sker slutet av maj motsvarande år.

Motiven till förändringarna

Skälet till att revidera SNA är i huvudsak de önskemål från användare² om att aktualisera beskrivningen av den nationella ekonomin. Nuvarande riktlinjer upplevs som otillräckliga som beskrivning av den ekonomiska strukturen i relation till det ökade ekonomiska utbytet mellan världens länder vilket benämns globalisering samt den ökade digitalisering av ekonomiska relationer och tillverkningsprocesser. Önskemålen på förändringar omfattar även kopplingarna mellan den nationella ekonomin och användningen av naturresurser samt information om hur NR-systemet kan användas i välfärdsanalyser.

Finanskrisen 2008/2009 innebar ett ökat intresse för möjliga risker i den finansiella delen av ekonomin. Detta har lett till önskemål om att utöka informationen över värdepapper och finansiella institutioner. En av de principiellt

¹ På svenska används benämningen: europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS).

² Användare syftar här på de internationella organisationer som står bakom SNA d.v.s. FN, OECD, Eurostat, IMF och Världsbanken.

mer genomgripande förändringarna är värderingen av offentlig verksamhet. Förändringen innebär att i uppskattningen av produktionsvärdet, som baseras på faktiska kostnader, ska man även räkna med en fiktiv avkastning på användning av offentlig egendom. Därmed höjs förädlingsvärdet i offentlig verksamhet och i förlängningen även BNP.

Globalisering och digitalisering

Ambitionen med förändringarna är att i NR ge en bättre bild av globaliseringens respektive digitaliseringens effekter på den nationella ekonomin. Det generella sättet man föreslår är genom detaljerade indelningar av informationen i NR. För att belysa globaliseringens effekter rekommenderar SNA att informationen delas in efter utländskt respektive inhemskt ägande. Det inhemska ägandet kan ytterligare delas upp i privat respektive offentligt. Den föreslagna indelningen är främst relevant för bolagssektorn och, med få undantag, tänkt att omfatta hela NR:s kontosystem alltså inklusive finansiella transaktioner och ställningsvärden.

Ett särskilt problem som givits en lösning i SNA är hur man ska se på verksamhetsindelningen (branschtillhörigheten) för företag som lagt ut all tillverkning på utländska bolag. Det inhemska företaget har dock kontroll över produktionen i den mening att man inte lämnar ifrån sig upphovsrätten (den immateriella rätten) till slutprodukten. I detta fall tänker man sig att det är slutprodukten som avgör vilken verksamhet som företaget bidrar till. Ingår företaget i en värdekedja som framställer läkemedel så ingår det i läkemedelsindustrin även då inga läkemedel tillverkats av företaget i dess hemland.

Digitaliseringen handlar främst om produktionsteknik och de varor och tjänster som utnyttjar digital teknik och innehåll i digitaliserad form. Det är framför allt i branschdimensionen (aktivitet) respektive produktdimensionen (varor och tjänster) som SNA rekommenderar att uppdelning sker för att belysa digitaliseringens påverkan på ekonomin.

Rekommendationerna innebär framtagande av en särskild uppsättning tillgångs- och användningstabeller (TA-tabeller) för att i detalj beskriva sambanden i den del av ekonomin som utnyttjar digitaliseringens möjligheter. TA-tabellerna innehåller via utbytet av produkter och tjänster även information om kopplingen mellan den mest digitaliserade delen av ekonomin och ekonomins övriga delar.

Digitaliserad information, som används för att tillhandahålla tjänster och som t.ex. ingår i databaser, kommer att läggas till som en immateriell tillgång. Data kan också vara en förutsättning för att varor ska fungera eller ingå i de varor som säljs. Exempel på detta är system som utnyttjar så kallad artificiell intelligens (AI). Databaser och AI är båda exempel på att digital information (data) används i produktion av andra varor och tjänster.

Värdet av data finns däremot sällan tillgängligt i företagens ekonomiska redovisning. Detta innebär en stor utmaning för statistikmyndigheter runt om i världen och även för SCB. I avsaknad av direkt information måste värdet uppskattas utifrån nedlagda kostnader och dessa omfattar förutom de maskiner som används för att bearbeta och lagra datamaterialet även kostnader för arbetskraften och övrigt material som är nödvändigt för insamling och bearbetning av dataunderlaget.

Inom företag och organisationer är det personer med samma utbildningsbakgrund och likartade arbetsuppgifter som utför arbeten inom flera områden. Med tanke på att NR-systemet även omfattar andra immateriella tillgångar, såsom datormjukvara och FoU, för vilka värdet på liknande sätt uppskattas utifrån nedlagda kostnader, så finns det en uppenbar risk för överskattning av de samlade tillgångarnas värde.

Dessutom kan data skapas och även köpas in för andra syften som exempelvis marknadsföring och dessa data och motsvarande kostnader ska inte ingå i investeringsvärdet. Det blir således en grannlaga uppgift att identifiera och dela upp företagets kostnader på de olika användningsområden där data förekommer.

Den ändrade redovisningen av kostnader för framställandet av användbara datamängder som investeringar i data innebär en nivåhöjning av BNP. Detta är principiellt sett samma slags förändring som den som infördes 2014. Då började kostnader för FoU i NR att redovisas som investeringskostnader mot att de tidigare ingått i insatsförbrukningen.

Inom den finansiella delen av ekonomin används digitaliseringens möjligheter både till att skapa nya betalningsmedel (e-valuta, kryptovaluta) och nya betallösningar. Redovisningen i NR har därför utvidgats för att kunna ta hänsyn även till dessa förändringar.

Men den mest betydelsefulla förändringen är nog ändå den som finanskrisen 2008/2009 givit upphov till. Finanskrisen visade på de risker som vuxit fram delvis utanför de övervakande myndigheternas kontroll. Förändringarna av SNA innebär ett försök att identifiera den särskilda grupp av verksamheter som inte står under statlig tillsyn och som riskerar att destabilisera den finansiella ekonomin. I denna grupp företag ingår bl.a. så kallade skuggbanker. Dessutom föreslår man mer detaljerad redovisning av finansiella instrument som exempelvis att redovisningen av finansiella derivat grupperas efter risk.

Fördelning och välfärd

Med tanke på att NR innehåller en stor uppsättning information som i monetära termer beskriver de resurser som skapats för att tillgodose människors behov har det alltid varit lockande att använda NR och särskilt BNP som indikator på välfärd. En fördel med data ur NR är att de flesta av världens länder tar fram denna

information vilket möjliggör stor bredd vid internationella jämförelser. Uppgifterna som redovisas i nationalräkenskaperna är dock inte primärt utformade för att användas i välfärdsanalyser, vilket gör att resultaten inte har den önskade tillförlitligheten.

Välfärd är mer komplicerat än vad variablerna i NR-systemet förmår att beskriva. Den nytta som varor och tjänster kan ge beror på hur de används och vem som får tillgång till dem. Värderingen i NR är avsedd att vara samhällsekonomisk och objektiv, medan nyttan är subjektiv och individuell. Utan heroiska antaganden är det därför svårt att objektifiera den nytta vi upplever för att göra den jämförbar mellan individer. Icke desto mindre finns det behov av att kunna använda information ur NR för att belysa aspekter av välfärd, exempelvis det som kallas materiell välfärd och som beror på tillgång till och fördelning av samhällets ekonomiska resurser.

I SNA har man därför vidgat ambitionen genom att beskriva vilka delar av NR-systemet som lämpar sig att användas för välfärdsanalyser. Man noterar i SNA att fördelning är en viktig aspekt av välfärd och ger rekommendationer för hur NR-aggregaten kan delas in efter olika grupper av individer, exempelvis efter inkomstens storlek, för att underlätta analyser av fördelning och välfärd på gruppnivå.

Som ett led i ambitionen att beskriva relationen mellan BNP och hur resurserna fördelas har OECD och Eurostat redan påbörjat arbetet med att designa tabeller och utarbeta metoder för fördelning av hushållens inkomster, sparande och konsumtion.³ Den indelningsgrund som valts är storleken på hushållets samlade inkomster. För detta ändamål görs indelning efter inkomst av det statistiska underlag vars totaler redovisas i NR:s hushållssektor. I vissa fall saknas detaljerade underlag, varför modeller måste tillgripas för att skapa uppdelningen av NR-totalen efter hushållets inkomst.

Naturresurser

Frågan om hur miljöförstörelsen kostnader ska redovisas i NR-systemet har stötts och blöts ända sedan 80-talet. Den hittillsvarande inställningen har varit följande: då naturresurserna inte är skapade genom mänsklig verksamhet är det fel att se användningen som en samhällsekonomisk kostnad på samma sätt som insatsvaror och maskiner. Men i takt med att miljöproblemen blivit värre - och framför allt att insikten har ökat om människans påverkan - har en omsvängning skett. Nu menar man att BNP inte kommer att vara relevant för prognosmakare och beslutsfattare med mindre än att naturresurser integreras i NR-systemet på liknande sätt som produktivt realkapital.

³ Information om det av Eurostat ledda arbetet och preliminära resultat finns publicerade under experimentell statistik på Eurostats hemsida: [Income and consumption: social surveys and national accounts - Experimental statistics - Eurostat](#)

De diskussioner som förts alltsedan 80-talet har mynnat ut i tre olika alternativ som alla bryter med traditionen att utifrån samhällets perspektiv betrakta naturen som en fri resurs; en resurs vars värde först skapas när den utvinns och förädlas. De tre alternativen är förenklat följande:

- 1) Insatsförbrukning som direkt påverkar BNP.
- 2) En kapitaltillgång som när den används i produktionen delvis förbrukas på samma sätt som maskiner. Det påverkar inte BNP men däremot nettonationalprodukten (NNP) d.v.s. BNP efter avdrag för värdeminskningen då kapitaltillgångarna förbrukas.
- 3) Som en miljöskuld motsvarande vad det skulle kosta att återställa de väsentliga naturvärden som gått förlorade, men exklusive själva uttagen av ej förnyelsebara resurser.

Genom att sätta ett pris på de orörda naturresurserna⁴ kan man betrakta uttagen eller förbrukningen av dem som en kostnad motsvarande deras värdeminskning. Vi tar alternativen i tur och ordning.

Det är inte orimligt att betrakta naturresurser som en lagerresurs som, vid behov hämtas från skogen, upp ur jordskorpan etc. Naturresursen förädlas genom olika bearbetningsprocesser och ingår som en del av värdet i slutprodukten. Förädlingsvärdet är det som bearbetningsprocesserna bidragit med till det slutliga värdet bortsett från de kostnader för insatsvaror som bearbetningen har. Eftersom naturresursen i detta fall har ett värde innan den utvinns bidrar inte de industriella processerna till värdet. Däremot inkluderas värdet i marknadspriserna på varorna som framställs med hjälp av naturresursen. Detta medför att vi bör exkludera värdet av den orörda naturresursen då vi uppskattar BNP som är det direkt mänskliga bidraget till samhällets samlade resurser.

Detta synsätt innebär att länder som gjort sig rika på naturresurser har överskattat sin BNP och egentligen bara bytt det som naturen skänkt dem mot pengar från de som köpt den mer eller mindre förädlade oljan, malmen eller virket som de hämtat från sina lager av naturresurser.

Det redovisningsalternativ som nu ingår i SNA2025 är att se naturen som en produktionsfaktor, en kapitaltillgång som används i omvandlingen av råvaror till färdiga produkter. När den av naturen givna produktionsfaktorn förbrukas genom uttag som överstiger tillväxten redovisas detta på samma sätt som kapitalförslitningen av maskiner och annat realkapital. För att skilja dessa begrepp åt har de fått olika benämningar på engelska och vi kan tills vidare kalla den som avser naturresurser för uttömning⁵ (eng. depletion).

Värderingen av naturresurserna följer rekommendationen för miljöräkenskaperna som återfinns i *System of Environmental-Economic Accounting* (SEEA). Enkelt

⁴ Det man syftar på här är naturresurser som inte står under intensiv kultivering av människan. Sådana omfattar bl.a. jordbruksgrödor, planterad skog och fiskodlingar.

⁵ Obs! vilken översättning av engelskans "depletion" som slutligt kommer att gälla i NR återstår att bestämma.

uttryckt innebär det att intäkter som överstiger vad man normalt tjänar i annan (men näraliggande) verksamhet ska betraktas som en intäkt till den naturresurs som används.

På det här sättet ser man på naturen som en resurs som kan använda och förbrukas och som då ger en högre inkomst än normalt eller alternativt kan sparas för framtiden. Ur samhällsekonomisk synvinkel sker det ingen faktisk betalning när resursen utnyttjas utan det är minskning av de framtida inkomsterna som utgör själva "utgiften" eller kostnaden för att utnyttja resursen nu i stället för senare. Uttag av ändliga naturresurser betalas således först i framtiden genom att övervinsterna från verksamheten uteblir när oljan, gasen eller malmen är slut. I NR ska värdet av den utvunna resursen redovisas när uttaget görs och i brist på bättre alternativ används ett nuvärde av den minskade framtida intäkten.

När miljöräkenskaperna byggdes upp i Sverige på 90-talet brottades man länge med hur man skulle sätta pris på miljön. Konjunkturinstitutet som då hade ett övergripande ansvar för värderingen skrinlade sedermera ambitionen att värdera våra naturresurser. I avsaknad av monetära värden står Statistikmyndigheten, SCB nu inför en liknande utmaning att uppskatta tillförlitliga, objektiva och jämförbara värden på Sveriges naturresurser. Omfattningen i SNA2025 är dock mer begränsad än vad som ingår i miljöräkenskaperna och Konjunkturinstitutet hade att hantera.

Ur ett NR-perspektiv är det teoretiskt mest näraliggande alternativet att uppskatta förändringen av vår miljöskuld. Att sätta värde på vad det skulle kosta mänskligheten att återställa ekosystemen till ett ursprungligt tillstånd, om det ens går att fastställa ett sådant, är förstås en i stort sett omöjlig uppgift. Men att försöka uppskatta miljöskuldens förändring är en mer begränsad uppgift. Det kan exempelvis göras genom att uppskatta kostnaderna för att återställa den mark som under året använts för vägar och bebyggelse med avdrag för åtgärder som genomförts som till exempel återställandet av våtmarker. Fördelen är att det finns uppgifter på restaureringskostnader – dock inte för alla typer av projekt.

En redovisning av miljöskuldens förändring hade även legat mer i linje med att uppskatta värdeförändringen i det av Riksdagen antagna generationsmålet. Generationsmålet innebär i grova drag bland annat att nuvarande generation inte ska lämna en större miljöskuld till nästa generation än vad den själv fått ära. Miljömålet får inte uppnås på bekostnad av att miljöskulden ökar utanför Sveriges gränser genom import av miljöbelastande varor och tjänster. Skillnaden mellan den geografiska förändringen av miljöskulden (inom Sveriges gränser) och generationsmålet ligger således i huvudsak på utbytet med omvärlden (export/import av varor och tjänster).

Utvinning av naturresurser i NR-systemet

NR-systemet omfattar enligt SNA2025 fler naturresurser än tidigare och i SNA finns även en rekommendation hur utvinningen av ändliga naturresurser ska

redovisas. De naturresurser som ingår i nationalförmögenheten enligt SNA2025 är följande (med reservation för att översättningen i vissa fall kan komma att ändras):

- Mark
- Icke-förnyelsebara mineral- och energitillgångar (fossila bränslen, metaller och andra mineral)
- Förnyelsebara energitillgångar (sol, vind, vatten, etc.)
- Kultiverade biologiska resurser (jordbruksgrödor, timmer, djurbesättningar etc.)
- Icke-kultiverade biologiska resurser (fisk, vilda djur, etc.)
- Vattenresurser (utom för elproduktion)
- Övriga naturresurser

Man kan konstatera att gruppen förnyelsebara energitillgångar i stort sett är helt ny. I den ingår även värme som utvinns från berggrunden (geotermisk energi) och vågkraft. Även om naturresurser tidigare ingått i NR:s förmögenhetsbalans så är det ett begränsat antal länder som har gjort seriösa uppskattningar av deras värde. Vanligtvis inkluderas värdet av resurser som har stor betydelse för den egna ekonomin men det är långt ifrån alla länder som ens mäktat med detta. Det betyder att det återstår en hel del arbete innan redovisningen kommer att vara heltäckande. För Sveriges del saknas exempelvis malm och andra mineralfyndigheter, vattenresurser och delar av den ekonomiskt värdefulla faunan.

För att underlätta implementeringen har OECD tagit på sig ansvaret att utarbeta en handbok. Man föreslår relativt enkla metoder och modeller vilket har fördelen att de kan användas av de flesta länder. Nackdelen är förstås att uppskattningarna inte kommer att vara särskilt träffsäkra när det gäller värdet, vilket försvårar jämförelsen med det betydligt bättre uppskattade värdet på realkapitalet. Som exempel kan utvinning av järnmalm nämnas där tillverkningsprocessen även omfattar efterbearbetning som ökar värdet på den sålda varan (pellets, järnsvamp). Med de enkla metoder som nu föreslås ingår intäkter och kostnader i efterbearbetningen vilket (om de inte finns särredovisade och kan uteslutas) leder till överskattning av järnmalmens värde i berggrunden. Det här kommer att vara ett bekymmer i analyser⁶ där utbytesförhållandet mellan naturresurser och det av människan skapade realkapitalet spelar en avgörande roll. I vilken utsträckning NR-systemet och statistikmyndigheterna kommer att bli ifrågasatta beror på hur väl man kan kommunicera de kvalitetsproblem som är relaterade till värderingen av naturresurser.

En av det stora nyheterna i SNA är att värdet på utvinningen eller uttömningen av ändliga naturresurser ska ingå som en kostnad i produktionen. En enkel uppställning ges nedan för att illustrera detta.

⁶ T.ex. IPCC:s klimatmodell

Tabel 1: Illustrativt exempel på förhållandet mellan förädlingsvärdet brutto respektive netto som det ska redovisas enligt SNA2025

Produktionsvärde (output) (+)	1000
Insatsförbrukning (-)	600
Förädlingsvärde, brutto (bidrag till BNIP) (=)	400
Kapitalförslitning (-)	80
Uttömning (-)	20
Förädlingsvärde, netto (bidrag till NNP) (=)	300

Denna redovisning av naturresursuttagen gör att förädlingsvärdet, netto och motsvarigheten för hela ekonomin nettonationalprodukten (NNP) förmodligen kommer att få större uppmärksamhet. Tanken med NNP är att den ska visa hur stor del av inkomsten som genereras av inhemsk produktion och som kan konsumeras utan att riskera att minska den framtida produktionen och inkomsten.

Redovisningen liknar den för kapitalförslitning, i så måtto att, i båda fallen sker ingen betalning i den period som tillgången förbrukas. Det betyder att sista raden i NR:s resultaträkning som anger de olika utgifternas och intäkternas effekt på lånebehovet inte påverkas av utvinningen. Den principiella skillnaden mellan kapitalförslitning och uttömning av naturresurser är att realkapitalet, som leder till kapitalförslitning i takt med att det används, är skapat av mänsklig verksamhet och betald i förskott medan för naturresurser sker ingen egentlig betalning ur ett samhälleligt perspektiv. Med det nya synsättet i SNA2025 ser man det ändå som en kostnad genom att dagens utvinning minskar de framtida möjligheterna till utvinning och de därmed förbundna intäkterna.

Värdet av offentlig produktion

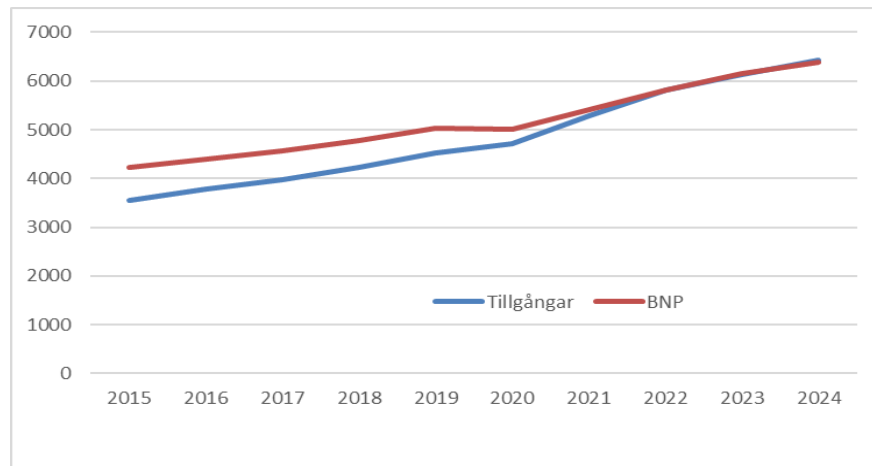
Offentliga myndigheter och organisationer tillhandahåller sina varor och tjänster antingen gratis eller till avgifter som underskrider vad som är marknadsmässigt lönsamt. Finansieringen sker främst via skatter. Icke-marknadsprissatt output förekommer även inom ideella organisationer. Värderingen av denna typ av output i NR görs utifrån nedlagda kostnader inklusive löner och sociala avgifter till de anställda i verksamheten.

I privat vinstdrivande verksamhet bestäms priserna normalt så att företaget gör ett överskott i verksamheten. Överskottet används för att ge utdelningar till ägarna, betala räntor på lånade medel och arrende till markägare m.m. Att utlova avkastning på investerat kapital är en allmänt villkor för att bedriva verksamhet i privat regi.

I SNA2025 har man valt att även lägga till avkastning på värdet av de tillgångar som är bundna inom den offentliga förvaltningen och hushållens ideella organisationer. Det innebär att icke-marknadsprissatt output i princip ska

värderas som om anskaffandet av de för verksamheten nödvändiga finansiella resurserna vore konkurrensutsatt på kapitalmarknaden.

Diagram 1: Tillgångar i offentlig icke-marknadsverksamhet i slutet av respektive år 2016-2024, miljarder kronor i nominella värden

Källa: SCB

Att locka till sig riskvilligt kapital kräver löfte om kompensation ty investerarna har andra alternativ att placera pengarna på - om inte annat tillfälligt hos banken. Det är också så man ser på myndigheter och organisationer, att de har alternativ till de faktiska investeringar de gör och att man därför i produktionsvärdet bör räkna in en avkastning på kapitalet som används i verksamheten (beräknad som alternativkostnad på förmögenheten). Eftersom värdet av icke-marknadsprissatt output värderas utifrån nedlagda kostnader så höjer den sålunda tillräknade avkastningen på den icke-finansiella förmögenheten värdet på output.

Ett sådant alternativkostnadsresonemang innebär exempelvis att det ur ett samhällsligt perspektiv är likvärdigt om myndigheter driver skolor, sjukhus och vägar eller investerar i verksamhet som ger monetär avkastning. Men om myndigheters uppgift är att kompensera för marknadens oförmåga att fullt ut tillgodose samhällsekonomiska behov av utbildning och sjukvård så finns egentligen inte några verkliga alternativ i den samhällsekonomiska optimeringskalkylen. Då blir detta tillägg mer av ett hypotetiskt "som om det skulle finnas alternativ".

I praktiken innebär förändringen i SNA att myndigheters och ideella organisationers output nominellt sett kommer att värderas högre i NR än vad fallet är idag. Inom EU används BNI för att fördela ländernas bidrag till den gemensamma budgeten. Därför finns det ett starkt intresse av att länderna inte avviker alltför mycket från varandra när det gäller de antaganden som måste göras och att värderingen av de icke-finansiella tillgångarna följer vedertagna metoder.

De diskussioner som förs avseende vilken alternativ avkastning man ska anse att dessa tillgångar hade kunnat ge, är centrerade kring 2 procents real avkastning och en nominell avkastning någonstans i intervallet 3-5 procent. Det senare beror på om landet har ett inflationsmål (2 procent + inflationsmålet) eller om sådant saknas då rekommenderas 5 procent nominell avkastning. Med tanke på att det är den nominella avkastningen som har betydelse för BNI så kommer denna förändring att vara betydelsefull för EU:s medlemsländer.

Tabell 2: Stiliserat exempel på värdering enligt nuvarande metod (ESA2010/SNA2008) och SNA2025 av offentlig icke-marknadsförd produktion, miljarder kronor

	SNA2008	SNA2025
Antagen avkastning på förmögenhet (ny)	Ingår ej	160
Utgifter för arrenden (ny)	Ingår ej	-
Driftsöverskott, netto	0	160
Löner och sociala avgifter	595	595
Produktionsskatter, netto	120	120
Förädlingsvärde, netto (bidrag till NNP)	715	875
Kapitalförslitning	145	145
Uttömning av naturresurser (ny)	Ingår ej	-
Förädlingsvärde, brutto (bidrag till BNP)	860	1020
Insatsförbrukning av varor och tjänster	370	370
Produktionsvärde	1230	1390

Fotnot: Värdet på den offentliga icke-finansiella förmögenheten var ca 4000 miljarder uppskattad utifrån NR:s förmögenhetsbalanser (2017/2018). Exakta uppgifter om arrenden och värdet av uttömning saknas för närvarande men understiger förmodligen 500 miljoner. Övriga kostnader avser genomsnitt för åren 2017 och 2018. Alla värden är nominella d.v.s. det som även kallas värden i löpande priser.

När det gäller de tillgångar som avkastningen ska beräknas på är det också viktigt att de är jämförbara mellan länderna. När det gäller realkapitalstocken av maskiner och byggnader har Eurostat sedan tidigare fastställt detaljerade riktlinjer för inom vilka ramar antagande om den ekonomiska livslängden bör hållas. När det gäller naturresurser är det dock mer öppet och här kan det komma att skilja sig åt mellan medlemsländerna. Det beror bland annat på den specifika naturresursens betydelse i ekonomin och vilket dataunderlag som finns tillgängligt för att göra en rimlig uppskattning av naturresursens värde.

Förändringens påverkan på BNP i volym inte lika lätt att genomskåda. Men enkelt uttryckt kan man säga att det offentliga förädlingsvärdets volymutvecklingen kommer att få större vikt vid sammanvägningen av de olika sektorernas bidrag till BNP. Men exakt hur mycket större vikt offentlig output kommer att ges är det i dagsläget svårare att uttala sig om. För detta behövs mer noggranna uppskattningar fördelat efter offentliga ändamål. För att en sådan uppskattning ska vara meningsfull behöver även tillgångsvärden avseende lager och mark

fördelas efter hur de används inom de olika ändamålen information som saknas i nuvarande NR.

Redovisning inom ramen för nationalräkenskaperna

De flesta statistikmyndigheter runt om i världen brottas med begränsade resurser. Tuffa prioriteringar kommer vara nödvändiga i arbetet med att implementera de nya riktlinjerna för NR. Det betyder att långt ifrån alla önskemål om vad som ska publiceras kommer att kunna tillgodoses. Vilka av alla rekommendationer som för Sveriges del i praktiken kommer på tal, avgörs bland annat av det underlag som EU:s statistikorgan Eurostat kräver för det gemensamma europeiska statistiksystemet. Utifrån diskussionerna som förs just nu verkar en hel del av de nya rekommendationerna i SNA bli frivilliga att rapportera till Eurostat och då blir det nationella behov som i slutändan avgör hur prioriterade dessa uppgifter kommer att vara.

Beträffande rapporteringskraven till Eurostat avseende naturresurser så kommer de främst att vara inriktade på naturtillgångar som minskar i omfattning genom utvinning eller uttömning. Detta eftersom utvinningen i dessa fall på samma sätt som kapitalförslitning ingår som en kostnad i produktionen och därmed påverkar uppskattningen av det möjliga konsumtionsutrymmet i ekonomin, givet att summan av kapitaltillgångarna ska vara oförändrade (se ovan under utvinning av naturresurser i NR-systemet).

Skjut inte på pianisten!

De förändringar som gjorts av SNA innebär att NR-systemet kommer att innehålla mer av analytisk information baserad på modeller och antaganden i förhållande till faktiska data som samlas in från de ekonomiska aktörerna: företag, myndigheter, hushåll och organisationer. Två exempel på detta är redovisningen av naturresurser samt alternativkostnaden för icke-marknadsprissatt output. I vilken utsträckning den ökade mängden modellbaserad analytisk information kommer att påverka tillförlitligheten i NR-systemets beskrivning av den ekonomiska verkligheten återstår att bedöma.

Genom att förändringarna i SNA bidrar positivt till NR-systemets användbarhet trots eventuella försämringar av dess tillförlitlighet så är förhoppningen att nationalräkenskaperna fortsatt ska vara relevant för ekonomisk analys. Men det bör understrykas att de ökade kraven på de svenska nationalräkenskaperna, som SNA2025 medför, innebär i förlängningen att statistikmyndigheterna behöver tillgång till de resurser som möjliggör att man kan tillämpa de bäst beprövade metoderna som står till buds. I annat fall finns det en uppenbar risk att kvaliteten ur användarnas perspektiv inte lever upp till förväntningarna.